

РОЗДІЛ V. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.1

ОКРЕМІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБВИНУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Іванов А.О., к.ю.н., доцент

*Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського,
вул. Никольська, 24, м. Миколаїв, Україна
livan.37@ukr.net*

У статті проаналізовано окремі питання оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності прокурора в кримінальному судочинстві. На підставі аналізу законодавства досліджено функції та компетенцію оперативних підрозділів у кримінальному судочинстві. Запропоновано зміни й доповнення до чинного законодавства з метою оптимізації оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності прокурора.

Ключові слова: оперативно-розшукове забезпечення, обвинувальна діяльність прокурора, обвинувачення, кримінальне судочинство, правове регулювання.

ОТДЕЛЬНЫЕ ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОПЕРАТИВНО- РОЗЫСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОБВИНТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОКУРОРА

Иванов А.А.

*Николаевский национальный университет имени В.А. Сухомлинского,
ул. Никольская, 24, г. Николаев, Украина
livan.37@ukr.net*

В статье проанализированы отдельные вопросы оперативно-розыскного обеспечения обвинительной деятельности прокурора в уголовном судопроизводстве. На основании анализа законодательства исследованы функции и компетенция оперативных подразделений в уголовном судопроизводстве. Предложены изменения и дополнения в действующее законодательство с целью оптимизации оперативно-розыскного обеспечения обвинительной деятельности прокурора.

Ключевые слова: оперативно-розыскное обеспечение, обвинительная деятельность прокурора, обвинения, уголовное судопроизводство, правовое регулирование.

SOME WAYS TO IMPROVE THE LEGAL REGULATIONS OF OPERATIONAL-SEARCH SUPPORT OF PROSECUTOR INDICTMENT

Ivanov A.O.

*V.O. Sukhomlynskyi national university of Mykolaiv, str. Nikolska, 24, Mykolaiv, Ukraine
livan.37@ukr.net*

With the adoption of new criminal procedure law was significantly updated scientific understanding of problem provisions for operational and investigative ensuring criminal justice, including improvement of legal regulation of operational-search software indictment of the prosecutor. The situation in this area requires the development of relations of provisions aimed at improving the legal regulation of operational-search software indictment of the prosecutor in criminal proceedings.

According to the structure of the current Code of Ukraine, operational units assigned to the prosecution. The basic authority to regulate operational units during criminal proceedings is Art. 41 of Code of Ukraine.

Thorough analysis of this provision, it allows focus on the specific provisions that significantly limit the ability of operational units to ensure the prosecution of the prosecutor.

In order to ensure the implementation of the principle of offensive units and further active participation in the tasks of criminal proceedings, proposed amendments to Part. 1, Art. 41 (operational units to conduct search operations or intelligence-operational activities – on their own initiative in order to ensure the interests of the criminal justice) and Ch. 2, Art. 93 (regarding the collection of evidence by the prosecution) of the Code of Ukraine.

Also proposed to supplement Ch. 14, Art. 9 of the Law of Ukraine "On operative-search activity" concerning cases of restriction of rights and freedoms – to ensure operational and investigative criminal proceedings (pre-trial investigation and the judicial proceedings).

Current operational-search and criminal procedure law does not contain specific rules on the regulation of operational-search provision of criminal proceedings and indictment of the prosecutor. Adoption of the new Code of Ukraine created a new cognitive situation in terms of legal regulation of the operational units as to provide operational and investigative criminal proceedings. However, in the current Code of Ukraine contains many controversial provisions and gaps on activities and general operating units during operative-search software including requiring coordination and filling.

Key words: operational-search support, prosecutor indictment, prosecution, criminal proceedings, legal regulation.

Із прийняттям нового кримінального процесуального законодавства значно змінилися окремі інститути кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності. У зв'язку з цим актуалізуються проблеми наукового осмислення положень щодо оперативно-розшукового забезпечення кримінального судочинства, зокрема вдосконалення правового регулювання оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності прокурора.

Отримавши законодавче закріплення, оперативно-розшукова діяльність була визначена як самостійна державно-правова форма боротьби зі злочинністю й важливий забезпечувальний інструмент щодо виконання завдань кримінального судочинства, адже здійснення ефективного кримінального переслідування неможливе без активної участі суб'єктів, які володіють потужними оперативними можливостями, здатні якісно використовувати наявні гласні та негласні сили й засоби.

Деякі питання участі оперативних підрозділів у кримінальному судочинстві досліджувались М.В. Буряк, Ж.М. Бигу, С.О. Долженковим, Ю.М. Крамаренком, С.М. Пашковим, С.М. Рябим та іншими вченими. Разом із тим ситуація, що склалася в цій сфері відносин потребує розробки положень, направлених на вдосконалення правового регулювання оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності прокурора в кримінальному судочинстві.

Варто зазначити, що й під час чинності старого кримінально-процесуального законодавства участь оперативних підрозділів у досудовому розслідуванні та під час розгляду кримінальних справ у судах не була позбавлена правових проблем.

Так, у Кримінально-процесуальному кодексі (далі – КПК) України 1960 р. правова регламентація цього питання фактично обмежувалась згадуванням про можливість органів дізнання здійснювати оперативно-розшукові дії (ч.ч.3, 4 ст.104 КПК), також за дорученням слідчого (ч.3 ст.114 КПК). Крім того, суттєві недоліки спостерігались у правовому регулюванні такого: порядку використання матеріалів, отриманих під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, як доказів під час досудового розслідування та судового розгляду; процесуальної регламентації взаємодії слідчих і працівників оперативних підрозділів; особливостей допиту окремих категорій громадян (агентів, інформаторів, штатних негласних працівників, офіцерів-нелегалів тощо); взаємодії між оперативними підрозділами та державним обвинувачем як під час підготовки державного обвинувачення, так і під час його підтримання в суді.

Прийняття нового кримінального процесуального законодавства у 2012 р. значною мірою вирішило деякі з перелічених проблем, одночасно створивши нові правові категорії, які неоднозначно сприймаються як ученими, так і практиками, не завжди позитивно впливають на стан боротьби зі злочинністю.

Так, фактично усталена в теорії оперативно-розшукової діяльності категорія «оперативно-розшукове забезпечення кримінального судочинства» набула нового внутрішнього наповнення й отримала нову правову основу.

У зв'язку з цим, на думку автора, існує нагальна необхідність проаналізувати сучасний стан нормативного регулювання оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження, зокрема в частині здійснення прокурором обвинувальної функції.

Розпочинаючи аналіз чинного КПК України, необхідно наголосити, що деякі науковці зазначають, що зміст КПК свідчить про наявність у розробників прагнення до новаторства й наближення правового регулювання кримінально-процесуальної діяльності до міжнародних стандартів [1]. Варто підтримати позицію О.В. Капліної та В.Д. Швеця, які зазначають, що цей КПК значно відрізняється від сталих уявлень про кримінальний процес узагалі. Він не тільки містить низку нових інститутів, а й передбачає інноваційні процедури, які створюють нову парадигму застосування оперативно-розшукової діяльності в кримінально-процесуальному доказуванні [2; 3].

Відтак необхідно проаналізувати основні положення щодо функціонального призначення оперативних підрозділів під час здійснення кримінального провадження, а також під час судового розгляду. Так, необхідно відзначити, що, відповідно до нового КПК України, оперативні підрозділи зараховано до сторони обвинувачення. Базовою в регулюванні повноважень оперативних підрозділів під час кримінального провадження є ст.41 нового КПК України.

Грунтовний аналіз цієї норми дає змогу акцентувати на окремих положеннях, які, на думку автора, значно обмежують можливості оперативних підрозділів щодо забезпечення обвинувальної діяльності прокурора.

Зокрема, згідно з ч.1 ст.41 нового КПК України, оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового й митного законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ і підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України – за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Такий підхід зумовлює дискусії як у середовищі практичних працівників, так і серед дослідників. У контексті цього слушною є позиція професора В.В. Тіщенко, який зауважує, що може створитися враження, що після початку розслідування оперативно-розшукова діяльність не здійснюється, а проводяться за необхідності лише негласні слідчі дії. Таке тлумачення посилюється й указівкою Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» на те, що оперативні підрозділи зобов'язані «вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів...» (п.1 ч.1 ст.7). Проте це не так. У п.2 ч.1 ст.7 того ж Закону зазначено, що оперативні підрозділи зобов'язані виконувати письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали слідчого судді про проведення оперативно-розшукових заходів. Справді, під час досудового розслідування може виникнути необхідність у проведенні таких заходів. До них можна зарахувати пошук і опитування осіб стосовно обставин злочину, що розслідується, та підозрюваних у його вчиненні осіб; проведення операцій із захоплення злочинців і припинення злочинів; отримання від гласних і негласних працівників, юридичних чи фізичних осіб інформації про злочини, що готуються або вчинені, тощо [4].

Крім того, нова редакція Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» залишає можливість проведення ініціативних оперативно-розшукових заходів, оскільки негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором (ч.3 ст.8). Отже, оперативні підрозділи в передбачених законом випадках можуть самостійно ініціювати проведення негласних слідчих (розшукових) дій, про що, на жаль, не зауважено в КПК України від 13.04.2012 р. [5].

Зважаючи на викладене, з метою забезпечення реалізації оперативними підрозділами принципу наступальності й подальшої активної участі у виконанні завдань кримінального судочинства, ч.1 ст.41 КПК України необхідно викласти в такій редакції: *«Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності в межах свої повноважень здійснюють слідчі (розшукові) та негласні (слідчі) розшукові дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, детектива, прокурора, а оперативно-розшукові чи агентурно-оперативні заходи – за власною ініціативою з метою забезпечення інтересів кримінального судочинства».*

Важливою в аспекті розширення повноважень оперативних підрозділів є ч. 2 ст. 93 нового КПК України, відповідно до якої сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій і актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом. Фактично означені положення повністю «легалізували» діяльність оперативних підрозділів щодо формування доказової бази сторони обвинувачення шляхом проведення негласних слідчих розшукових дій. Водночас слушно звернути увагу на те, що збирання доказів стороною обвинувачення може здійснюватись не лише за допомогою слідчих розшукових і негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» і відомчих нормативно-правових актів, оперативним підрозділам надано право мати штатних і позаштатних негласних працівників. Так, сьогодні найпоширенішими категоріями негласних працівників, які використовуються в роботі оперативних підрозділів, є довірені особи й агенти.

У зв'язку з цим пропонуємо викласти ч.2 ст.93 КПК України в такій редакції: *«Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій і актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, а також оперативно-розшукових та оперативно-агентурних заходів, передбачених цим Кодексом і законодавством України».*

Вельми цікавою із позиції тактики забезпечення обвинувальної діяльності прокурора є ч.4 ст.252 нового КПК України, згідно з якою прокурор уживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів, які планує використовувати в кримінальному провадженні. На нашу думку, наведена норма має важливе значення для формалізації взаємодії між оперативними підрозділами і прокурором як під час підготовки до судового розгляду, так і під час його здійснення. Водночас вивчення практики роботи органів прокуратури свідчить про відсутність практичних напрацювань щодо системи методів і прийомів збереження отриманих у кримінальному провадженні доказів прокурором. У зв'язку з цим слушно підтримати позицію Л.С. Белік, яка пропонує доповнити ст.8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» положеннями щодо негласного захисту доказів і викласти цей пункт у такій редакції: *«Негласний захист доказів*

– це суспільно значуще, свідоме, конфіденційно проваджене діяння, яке спрямоване на укряття від знищення та приховування речей, предметів, документів, на яких залишились сліди злочину, до моменту їх процесуального вилучення у межах кримінального провадження» [6].

Крім того, наголосимо, що ключовим здобутком нового КПК України в контексті роботи оперативних підрозділів, безумовно, є глава 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», однак межі статті не дають змоги ґрунтовно проаналізувати ці положення.

Водночас необхідно звернути увагу на деякі прогалини нового КПК України. На думку автора, самостійним напрямом оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності прокурора є забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Проте аналіз нового КПК України засвідчує, що законодавець приділив недостатньо уваги цьому питанню. Лише в декількох нормах КПК України приділена увага правовому регулюванню та особливостям забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні (наприклад, ст.ст.27, 56, 65 КПК України).

У зв'язку з цим варто запропонувати використати досвід КПК України 1961 р. й доповнити новий КПК України відповідним розділом щодо забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, закріпивши в ньому таке:

- перелік осіб, які мають право на здійснення заходів щодо забезпечення безпеки;
- права й обов'язки осіб, стосовно яких здійснюються заходи щодо забезпечення безпеки;
- нерозголошення відомостей про особу, щодо якої здійснюються заходи безпеки;
- порядок скасування заходів безпеки;
- порядок оскарження рішення щодо застосування заходів безпеки.

Попри це, необхідно наголосити, що чинними залишаються Закони України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [7] і «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [8].

Зважаючи на те, що об'єктом дослідження є оперативно-розшукове забезпечення обвинувальної діяльності оперативними підрозділами, законодавчим актом, який потребує ґрунтовного аналізу, є Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Із прийняттям Верховною Радою України 18 лютого 1992 р. Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» ця державно-правова форма боротьби зі злочинністю отримала своє нормативне закріплення та правову регламентацію.

Так, ст.1 цього Закону вперше закріпила забезпечувальну функцію оперативно-розшукової діяльності щодо кримінального процесу. Детально не аналізуючи всі положення цього Закону та визначення наявних у ньому недоліків, оскільки це питання ґрунтовно вивчено в наукових джерелах [9; 10], розглянемо статті, якими безпосередньо врегульовано процес оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження загалом та обвинувальної діяльності прокурора зокрема. Так, аналіз ст. 6 Закону свідчить, що серед підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності законодавець вирізняє наявність достатньої інформації про таке:

- осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їхньою службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їхніх сімей і близьких родичів з метою створення необхідних умов для належного здійснення правосуддя.

На думку автора, наведені підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності є ключовими для оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності.

Водночас доповнити вказану статтю таким положенням: *«... здійснення протидії кримінальному переслідуванню й необхідності її нейтралізації».*

Визначаючи обов'язки оперативних підрозділів, ст.7 Закону, зокрема, зобов'язує працівників оперативних підрозділів:

- виконувати письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали суду й запити повноважних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів;
- здійснювати взаємодію між собою й іншими правоохоронними органами іноземних держав і міжнародних антитерористичних організацій з метою повного розкриття злочинів і викриття винних;
- забезпечити із залученням інших підрозділів безпеку працівників суду і правоохоронних органів, осіб, які надають допомогу, сприяють оперативно-розшуковій діяльності, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їхніх сімей і близьких родичів цих осіб.

Реалізація цих обов'язків забезпечується шляхом використання оперативними підрозділами прав, закріплених у ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Водночас необхідно звернути увагу на окремі положення ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», яка визначає, що «оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх припинення та розкриття, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

Аналіз цього положення засвідчує, що спектр оперативно-розшукових заходів значно звужений для окремих напрямів оперативно-розшукового забезпечення судового провадження, а саме:

- усунення загроз доказовій базі з боку підсудного, його зв'язків і захисника;
- забезпечення підготовки державного обвинувача до судового провадження;
- здійснення перевірки обґрунтованості клопотань, скарг і заяв сторони захисту;
- ініціативного виявлення джерел доказової інформації.

Такий підхід законодавця видається не зовсім виправданим, оскільки, надаючи чіткий перелік випадків обмеження прав і свобод громадян, ускладнює можливості працівників оперативних підрозділів використовувати окремі оперативно-технічні заходи.

Тому доцільно доповнити ч.14 ст.9 і викласти її в такій редакції: *«Оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України, а також оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження (досудового розслідування й судового провадження)».*

Вивчення матеріалів кримінальних справ доводить, що найактивніша протидія кримінальному провадженню здійснюється з боку організованих злочинних угруповань. У зв'язку з цим заслуговує на увагу ст. 6 Закону України «Про організаційно-правові основи

боротьби з організованою злочинністю», у якій серед напрямів боротьби з організованою злочинністю визначено таке:

- запобігання встановленню корумпованих зв'язків із державними службовцями та посадовими особами, втягненню їх у злочинну діяльність;
- протидія використанню учасниками організованих злочинних угруповань у своїх інтересах об'єднань громадян і засобів масової інформації.

Варто зазначити, що ці положення мають вагомe значення стосовно оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження загалом, а не лише щодо конкретної особи чи групи осіб.

Після прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» законодавець, ґрунтуючись на думках учених щодо необхідності створення правового механізму боротьби зі злочинністю, видав низку законодавчих актів, які конкретизують права, обов'язки оперативних підрозділів і підстави проведення оперативно-розшукових заходів, що забезпечило, своєю чергою, створення правової основи оперативно-розшукової діяльності.

Чинне законодавство не в змозі охопити всі питання оперативно-розшукової діяльності загалом та оперативно-розшукового забезпечення обвинувальної діяльності прокурора зокрема. Саме тому оперативно-розшукове забезпечення обвинувальної діяльності прокурора регламентовано низкою відомчих і міжвідомчих нормативних актів.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що чинне оперативно-розшукове та кримінально-процесуальне законодавство не містить спеціальних норм щодо регулювання оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження й обвинувальної діяльності прокурора. Прийняття нового КПК України створило нову пізнавальну ситуацію в аспекті правового регулювання діяльності оперативних підрозділів, також щодо оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження. Водночас у чинному КПК України міститься чимало суперечливих положень і прогалин щодо діяльності оперативних підрозділів загалом і під час оперативно-розшукового забезпечення зокрема, які потребують узгодження та заповнення.

При цьому основним напрямом оптимізації правового регулювання оперативно-розшукового забезпечення кримінального судочинства є визначення кола відносин, які потребують впливу за допомогою права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пчолкін В.Д. Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства / В.Д. Пчолкін, Ю.П. Янович // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 611-616.
2. Капліна О.В. Проблеми реформування кримінального судочинства України / О.В. Капліна // Досудове розслідування : актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : наук.-практ. семінар (м. Харків, 23 жовт. 2009 р.). – Х. : Ін-т підготовки юрид. кадрів для СБУ НЮАУ ім. Ярослава Мудрого ; Оберіг, 2009. – С. 43-46.
3. Швець В.Д. Кримінально-процесуальне законодавство України : концепція і парадигми сучасності / В.Д. Швець // Теорія і практика кримінального судочинства : матеріали міжнародн. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20–21 травня 2011 р.) / МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2011. – С. 17-19.
4. Тіщенко В.В. Взаємодія слідчого і оперативних підрозділів у світлі нового кримінального процесуального законодавства / В.В. Тіщенко // Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства : матеріали регіонального «круглого столу» (м. Одеса, 19 квітня 2013 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – О. : Юрид. л-ра, 2013. – С. 11-13.

5. Стащак М.В. Проблемні аспекти застосування негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ОВС України / М.В. Стащак, М.А. Мазур // Митна справа. – 2012. – № 6, ч. 2 (кн. 1). – С. 85-89.
6. Белік Л.С. Оперативні комбінації при документуванні злочинів пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди (за матеріалами оперативних підрозділів БЕЗ) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика ; судова експертиза ; оперативно-розшукова діяльність» / Л.С. Белік. – О., 2014. – 20 с.
7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3782-ХІІ [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 153. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
8. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-ХІІ [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50. – Із змінами за станом на 1 серпня 2014 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>
9. Шинкаренко І.Р. Проблеми оперативно-аналітичного пошуку ознак організованої злочинності / І.Р. Шинкаренко, О.О. Волков // Вісник ЛьвДУВС. – 2001. – № 1. – С. 57-65.
10. Зубенко В.В. Провадження оперативно-профілактичних справ – як потреба сучасності / В.В. Зубенко // Вісник ЛАВС. – 2004. – Спец. вип. № 2, ч. 1 : Методологічні проблеми теорії і практики оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах. – С. 53-60.

REFERENCES

1. Pcholkin, V.D. and Yanovych, Yu.P. (2011), “Problems of reformation of criminal procedural legislation”, *Forum prava*, no. 4, pp. 611-616.
2. Kaplina, O.V. (2009), “ Problems of reformation of criminal legal proceedings of Ukraine”, *Dosudove rozsliduvannya : aktualni problemy ta shlyakhy yikh vyrishennya : nauk.-prakt. seminar* [Prejudicial inquiry : actual problems and ways of their solving : research and practice seminar], Institute of training of legal personnels is for Security of Ukraine of National legal academy is the name of Yaroslav Mudryi, Kharkiv, 23 October 2009, pp. 43-46.
3. Shvets, V.D. (2011), “Criminal processual legislation of Ukraine : conception and paradigms of the present”, *Teoriya i praktyka kryminalnoho sudochynstva : materialy mizhnarodn. nauk.-prakt. konf.* [Theory and practice of criminal legal proceedings : materials of international research and practice conference], Kharkiv national university of internal affairs, Kharkiv, 20-21 May 2011, pp. 17-19.
4. Tishchenko, V.V. (2013), “Interaction between investigative and operative subdivisions in the light of a new criminal procedural legislation”, *Shlyakhy udoskonalennya kryminalnoho protsesualnoho zakonodavstva : materialy regionalnoho «kruhloho stolu»* [Ways to improve a criminal procedural legislation : materials of the regional “round table”], National university «Odesa law academy», Odesa, 19 April 2013, pp. 11-13.
5. Stashchak, M.V. and Mazur, M.A. (2012), “Problem aspects of implementation of secret investigative (search) activity of operative subdivisions of Internal Affairs Agencies of Ukraine”, *Митна справа*, no. 6, part. 2 (1), pp. 85-89.
6. Belik, L.S. (2014), “Operative combinations in documentation of illegal remuneration crimes (adapted from Anti-Economic Crime Operative Subdivisions)”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.09, Odesa, Ukraine.

7. "On the Protection of Individuals Involved in Criminal Proceedings" Law of Ukraine on 23 December 1993 № 3782-XII, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 1994, no. 11, art. 153, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
8. "On the State Protection of Workers of Courts and Law Enforcement Authorities" : Law of Ukraine on 23 December 1993 № 3781-XII, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 1994, no. 11, art. 50, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>
9. Shynkarenko, I.R. and Volkov, O.O. (2001), "Problems of operational-analytical search of evidences of the organized crime", *Visnyk LvDUVS*, no. 1, pp. 57-65.
10. Zubenko, V.V. (2004), "Crime-prevention operations proceedings as a need of contemporaneity", *Visnyk LAVS*, Special issue, no. 2, part. 1 : *Metodolohichni problemy teorii i praktyky operatyvno-rozshukovoyi diyalnosti v suchasnykh umovakh* [Methodological problems of theory and practice of operational-search activity under modern conditions], pp. 53-60.

УДК 343.985 343.542.1-053.2 (477)

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ УСТАНОВЛЕННЮ В РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДИТЯЧОЮ ПОРНОГРАФІЄЮ

Паляничко Д.Г., к.ю.н., адвокат, доцент

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
вул. Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна
advokat@законовед.com.ua*

У статті розкрито поняття й сутність обставин, що підлягають установленню в розслідуванні злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією; висвітлено їх теоретичне та практичне значення, розкрито зміст і структуру; досліджено співвідношення обставин, що підлягають установленню, з обставинами, які підлягають доказуванню, визначено межі й зміст останніх; розглянуто місце та роль обставин, що підлягають установленню під час розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією.

Ключові слова: обставини, що підлягають установленню, предмет доказування, дитяча порнографія, подія злочину, неповнолітні, діти, предмети порнографічного характеру, порнографічна продукція.

ОБСТОЯТЕЛЬСТВА, ПОДЛЕЖАЩИЕ УСТАНОВЛЕНИЮ В РАССЛЕДОВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ДЕТСКОЙ ПОРНОГРАФИЕЙ

Паляничко Д.Г.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
ул. Фонтанская дорога, 23, г. Одесса, Украина
advokat@законовед.com.ua*

В статье раскрыты понятие и сущность обстоятельств, подлежащих установлению в расследовании преступлений, связанных с детской порнографией; освещено их теоретическое и практическое значение, раскрыты содержание и структура; исследовано соотношение обстоятельств, подлежащих установлению, с обстоятельствами, подлежащими доказыванию, определены границы и содержание последних; рассмотрены место и роль обстоятельств, подлежащих установлению при расследовании преступлений, связанных с детской порнографией.

Ключевые слова: обстоятельства, подлежащие установлению, предмет доказывания, детская порнография, событие преступления, несовершеннолетние, дети, предметы порнографического характера, порнографическая продукция.